

ἔρως ἠλικιωμένη ποτέ δὲν γενᾶ τὸν χειμῶνα. Τοιοῦτοτρόπως ὁ κτηνοτρόφος διατρέφων καλῶς ὄρνιθας ἐνός, δύο, τριῶν καὶ τεσσάρων ἐτῶν ἠλικίας, ἀφ' ἐνός μὲν θὰ παράγη ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα ὡς καὶ εἰς πάσαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, ἀφ' ἐτέρου δὲ θὰ ἐκθέτη πρὸς πώλησιν ὄρνιθας οὐχὶ γεγηρακυίας καὶ ἀκαταλλήλους πρὸς θρέψιν, καθ' ὅσον ἡ μάλιστα συμπληρώσασα τὸ τέταρτον ἔτος δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀκόμη ἀρετὰ καλὴ πρὸς βρώσιν.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΦΥΣΙΚΗ

Περὶ Ἰριδος ἢ οὐρανείου τόξου.

—*—*—

(Συνέχεια τοῦ προηγ. φύλλου)

Κατὰ τὸν Νεύτωνα τὰ διάφορα σώματα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δὲν εἶνε χρωματισμένα, ἀλλ' ὡς ἐμφάνεται ἐκ τῆς θεωρίας τῆς διαθλάσεως ἀνακλύσεως καὶ ἀνακλάσεως τοῦ φωτός, τὸ χρῶμα σώματός τινος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διαφόρου ἀνακλαστικῆς δυνάμεως, ἣν ἔχει πρὸς τὰ διάφορα χρώματα, εἰς ἃ ἀναλύεται τὸ ἐπ' αὐτοῦ προσπίπτον λευκὸν φῶς τοῦ ἡλίου. Τὸ σῶμα ὅπερ ἀνακλᾷ ὀλόκληρον τὴν ἐπ' αὐτοῦ προσπίπτουσαν λευκὴν ἀκτῖνα φαίνεται λευκὸν ὡς ἡ χιών· τὸ δὲ ἀπορροφῶν ὀλόκληρον τὴν ἀκτῖνα καὶ ἀνακλῶν ἐλάχιστα φῶς φαίνεται μέλαν. Μεταξὺ τῶν ὀρίων τούτων τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος περιλαμβάνονται ἀφ' ἐνός μὲν οἱ χρωματισμοὶ τῶν ἐπτὰ ἀπλῶν χρωμάτων τοῦ φάσματος, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἄπειροι ἄλλοι χρωματισμοὶ προκύπτοντες ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ἢ πλειόνων ἀπλῶν χρωμάτων. π. χ. τὸ πορτοκάλιον φαίνεται κίτρινον, διότι ἔχει τὴν ιδιότητα μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ πρόσπτωσησιν τοῦ λευκοῦ ἡλιακοῦ φωτός νὰ ἀναλῆ αὐτὸ εἰς τὰ 7 χρώματα καὶ νὰ ἀπορροφᾷ μὲν πάντα τὰ ἄλλα, νὰ ἀρίνη δὲ νὰ ἀνακλῶνται καὶ νὰ ἐρχῶνται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν μας μόνον αἱ κίτρινα ἀκτῖνες· ὁ ὀφθαλμὸς λοιπὸν διὰ τῶν κίτρινων ἀκτίνων βλέπει τὸ πορτοκάλιον κίτρινον. Τὰ φύλλα τῶν φυτῶν φαίνονται πράσινα, διότι ἀνακλῶσι μόνον τὰς πρασίνας ἀκτῖνας. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀπλῶν χρωματισμῶν. Ὑπάρχουσιν ὅμως σώματα, καὶ ταῦτα εἶνε τὰ πλείστα, τὰ ὅποια μετὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ λευκοῦ φωτός, τινὰ μόνον τῶν ἀπλῶν χρωμάτων ἀπορροφῶσι, τὰ δ' ἐπίλοιπα ἀνακλῶσι, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ ὀφθαλμὸς δέχεται συγχρόνως ἀνακλωμένας ἐκ τοῦ σώματος ἀκτῖνας, δύο, τριῶν ἢ καὶ πλειόνων ἀπλῶν χρωμάτων ἐν ταυτῇ περιπτώσει ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τούτων παράγεται τρίτον τι χρῶμα διάφορον, μὲ τὸ ὅποιον φαίνεται χρωματισμένον τὸ προκείμενον σῶμα. Ἐπειδὴ δὲ πλείστοι ὅσοι συνδυασμοὶ δυνατόν νὰ λάβωσι χώραν, διὰ τοῦτο γενᾶται ἡ ἀπειρία τῶν διαφόρων συνθέτων χρωμάτων, ὑπὸ τὰ ὅποια παρουσιάζονται εἰς ἡμᾶς τὰ σώματα.

Ἐκ τοῦ εἶδους λοιπὸν τῆς ἀνακλωμένης ἢ τῶν

ἀνακλωμένων ἀκτίνων τοῦ φάσματος ἐξ ἐκάστου σώματος, ἐξαρτᾶται ὁ χρωματισμὸς αὐτοῦ. Ὅτι δὲ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα δυνάμεθα εὐκόλως νὰ δεῖξωμεν, ἐὰν σχηματίσωμεν τὸ φάσμα ἐντὸς σκοτεινοῦ θλακμοῦ καὶ κατόπιν λάβωμεν σῶμα τι οἰουδήποτε χρώματος καὶ τὸ θέσωμεν διαδοχικῶς εἰς τὰ διάφορα χρώματα τοῦ φάσματος· θὰ βλέπωμεν αὐτὸ ἐρυθρὸν, κίτρινον, κηκρὸν κτλ. ἀνεκλόγως τοῦ χρώματος ὑπὸ τοῦ ὁποίου φωτίζεται, διότι τὸ ἀπλὸν χρῶμα μὴ δυνάμενον νὰ ἀνακλυθῆ ἀνακλᾶται ὡς ἔχει.

Π. ΤΡΟΥΚΗΣ

ΠΕΡΙ ΘΕΡΜΩΝ ΠΗΓΩΝ

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΜΥΤΙΑΗΝΗΣ

—*—*—

Ἐπὶ τῆς ἠφαιστειώδους καὶ ὑπὸ συχνῶν σεισμῶν ταρασσομένης νήσου Μυτιλήνης ἢ Λέσβου ἀπαντῶσι σπουδαίαι διαστρώσεις πετρωμάτων πυριγενῶν ἐκ τῶν τῆς ἑωκαίνου καὶ πλειοκαίνου ἐποχῆς τῆς τριτογενοῦς περιόδου. Τὰ πυριγενῆ ταῦτα πετρώματα εἶνε κυρίως τραχείτης κροκαλλοπαγῆς διὰ τραχείτικῆς ὁμοίως ὕλης συγκεκολλημένους καὶ ἀπαντῶν κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς νήσου μέρος τὸ πρὸς τὴν Θεσσαλίαν ἐστραμμένον, τραχείτης συνεχῆς, ἀνδεσίτης καὶ ὀφείτης κατὰ τὰ ΒΑ τῆς νήσου καὶ πλαγιοσχιστικοὶ βασάλται (basaltes) ἀπλούμενοι κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν ἐστραμμένην ἀπὸ Μυστεγνῶν μέχρι Μαλέα καὶ παρὰ τὸν Μόλυβον (ἴδ. Histoire geologique de Mételin et de Thasos par L. De Launay). Ἡ παρουσία τῶν πυριγενῶν τούτων πετρωμάτων ἀφ' ἐνός καὶ ἀφ' ἐτέρου ἢ πληθῆς τῶν θερμῶν πηγῶν συναμα δὲ καὶ ἡ παντελής ἐπὶ τῆς νήσου ἔλλειψις ἠφαιστειοῦ ἐνεργοῦ μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ φλοιὸς τῆς Μυτιλήνης ἔπαθεν ἄλλοτε (κατὰ τὴν ἀνωτέραν μνημονευθεῖσαν γεωλογικὴν περίοδον) ὑπὸ τῆς ἠφαιστειότητος τῆς γῆς ρήγματα πολλὰ καὶ μεγάλα· διὰ τῶν ρημάτων δὲ τούτων τοῦ ἐδάφους εἰσδύουσι τὰ ἐκ τῶν πέριξ ὁρέων κατερχόμενα ὕδατα, καὶ ἐν τοῖς βάθεσι τῆς γῆς θερμαινόμενα, ἀναβλύζουσιν εἴτα ἐκεῖθεν ἀποτελοῦντα τὰς πολλὰς τῆς νήσου θερμὰς πηγὰς.

Ὡς γνωστὸν, θερμαὶ πηγαί, ἢ θέμμαι ἀπλῶς, καλοῦνται ἐν τῇ γεωλογίᾳ πηγαὶ ὕδατων ἐχόντων θερμοκρασίαν ἐν γένει ἀνωτέραν τῆς μέσης θερμοκρασίας τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἀναβλύζουσιν. Αἱ ταιαῦται πηγαὶ ἀπαντῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ διαστρώσεων καταγωγῆς πυριγενούς, λαμβάνουσαι τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν θερμοκρασίαν ἐκ τῆς γηγενούς θερμότητος. Ἡ μέση θερμοκρασία ὅλων ἐν γένει τῶν θερμῶν τῆς Μυτιλήνης πηγῶν εἶνε περίπου 50° K. ἐπειδὴ δ' ἐν τοῖς βαθυτέροις τῆς γῆς δέχονται, ὅτι ἡ θερμοκρασία αὐξάνεται κατὰ 10 K. ἀνὰ πᾶν 33ον μέτρον, ἀν δεχθῶμεν ὡς μέσην θερμοκρασίαν τῆς νήσου Μυτιλήνης 15° K, ἔπεται ὅτι ἡ

μέση βαθύτης, ἐξ ἧς πηγάζουσι τὰ θερμὰ τῆς νήσου ταύτης ὕδατα εἶνε περίπου 1155 μέτρων. Αἱ κυριώτεροι θέρμαι τῆς Μυτιλήνης εἶνε μεταλλικαί, ἐμπεριέχουσαι πλεῖστα διάφορα ἄλατα καὶ βάσεις ἰδίως δ' ἀφθονεῖ ἐν αὐταῖς τὸ ἐγγλῶριον νάτριον, ἐξ οὗ δύνανται τις νὰ ὑποπτεύσῃ τὴν ἐντὸς ρηγμάτων τοῦ ἐδάφους κατεῖδυσιν ὕδατος θαλασσίου· ἀναβλύζουσι δὲ αὐταὶ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ στομιῶν κρατηροειδῶν καὶ ἔχουσιν ἰδιότητος ἰαματικῆς φημιζομένης.

Ὅ,τε Πλίνιος καὶ ὁ Θεόφραστος ἀναφέρουσι περὶ μεταλλικῆς τινος πηγῆς, ὀνομαζομένης Ἀφροδίαιου, ἐν ἧ αἱ γυναῖκες λουόμεναι ἀπέβαινον στέραι· ὁ δὲ Γαληνὸς ὁμιλεῖ περὶ θερμῶν ὑδάτων ἀλμυρῶν 40 στάδια ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας ἀπεχόντων. Ἐκ τῶν νεωτέρων περιηγητῶν ὁ Ποκόκιος καὶ ὁ Ὀλιβιέρως περιγράφουσι πηγὰς τινὰς τῆς Μυτιλήνης μεταξὺ τῶν κόλπων Καλλονῆς καὶ Ἰερᾶς, ὁ δὲ πρῶτος καθηγητῆς τῆς χημείας ἐν τῷ ἔθν. πανεπιστημίῳ Ἐ. Λάνδερρο ἔκαμε χημικὰς τινὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων τῆς Μυτιλήνης. Ἀλλὰ ἐπιστημονικῶς καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν ἐξήτασε τὰς θερμὰς τῆς Λέσβου πηγὰς ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς γάλλος γεωλόγος De Launay, ὁ πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐπισκεψάμενος τὴν νήσον καὶ μετ' ἐπιστάσιος γεωλογικῶς τε καὶ ὀρυκτολογικῶς ἐρευνήσας αὐτήν. Δυστυχῶς τὰς πολλὰς αὐτοῦ μελέτας δὲν ἔχει μέχρι τοῦδε δημοσιεύσῃ, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον ὑπόμνημά τι γεωλογικὸν τῆς νήσου ἐν τῷ περιοδικῷ «Revue archeologique». Ἐν τοῖς ἐξῆς θέλομεν περιγράψῃ συντόμως τὰς κυριώτερας τῶν θερμῶν πηγῶν Μυτιλήνης ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ μέχρι τοῦδε περὶ αὐτῶν δημοσιευθέντα καὶ τὰς μικρὰς, ἐπὶ τινὰς τῶν θερμῶν τούτων, ἐπιτοπίους ἡμῶν παρατηρήσεις.

1) **Θέρμα Πολυχνίτου.**—Πρὸς τ' ἀνατολικὰ τοῦ κόλπου Καλλονῆς κείνται τὰ πέντε χωρία τὰ διὰ τοῦ κοινοῦ ὀνόματος «Βασιλικὰ» καλούμενα, ἐξ ὧν τὸ μεγαλύτερον εἶνε ἡ κομόπολις Πολυχνίτος. Παρὰ τὰ ἀνατολικά τῆς κομοπόλεως ταύτης ἐν τινὶ κοιλάδι βλέπει ὁ παρατηρητῆς πανταχόθεν στήλας ἀτμῶν ἀναθρασκόντων ἐκ τοῦ ἐδάφους. Εἶνε αἱ ἀφθονοὶ καὶ ἀξιόλογοι θερμαὶ πηγαὶ τοῦ Πολυχνίτου, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ καλλιτέρα ἐχρησιμοποιήθη, κατασκευασθέντος λουτρῶνός τινος, εἰς ὃν συλλέγεται τὸ θερμὸν ὕδωρ. Αἱ πηγαὶ αὐταὶ ἀναβλύζουσιν ἐκ τραχειτικοῦ πετρώματος καὶ ἔχουσι τὴν μείζονα πασῶν θερμοκρασίαν 85° βαθμῶν κελσιακῶν, ὥστε ὑπερβαίνουσι κατὰ τὴν θερμοκρασίαν τὰς θερμότερας πηγὰς Chaudes-Aigues τῆς Γαλλίας, αἵτινες ἔχουσι θερμοκρασίαν 70—80° K. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ πρὸς λουσίην χρησιμεύουσα πηγή μετρίαζεται εἰς 48° διὰ προσθήκης ὕδατος ψυχροῦ ἐξ ἐτέρου ρύακος διοχετευμένου. Περιέχουσι κυρίως ἐγγλῶριον νάτριον μετὰ σιδήρου, διὸ ἀνήκουσιν εἰς τὰς

ἀλιπηγὰς. Τὰ ὕδατα αὐτῶν ἀποθέτουσιν ἄλας λευκόν, καὶ σκωρίαν σιδήρου, ἀπαντῶσι δ' ἐν αὐταῖς φυτὰ τινὰ ἐκ τῶν νηματωδῶν (confervaciae).

2) **Θέρμα τοῦ χωρίου Θερμῆς.**—Πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως Μυτιλήνης, εἰς ἀπόστασιν 2 1/2 ὥρων ἀπ' αὐτῆς, κείται τὸ χωρίον Θερμῆ, ὑπὸ τῶν τούρκων Σαρὶ Λούτζα ἤτοι Κίτρινα Λουτρά καλούμενον. Εἰς ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν παρὰ τὴν παραλίαν κείνται αἱ ἀφθονοὶ ἀλκαλικαὶ θερμαὶ πηγαί, ἔχουσαι θερμοκρασίαν 50° K. καὶ ἀναβλύζουσαι ἐκ βράχου ἀσβεστολιθικοῦ. Αἱ πηγαὶ αὐταὶ ἦσαν λίαν γνωσταὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν θεραπείαι ἀπεδίδοντο εἰς τὴν Θερμίαν Ἀρτέμιδα, εἰς ἣν ἦτο ἀφιερωμένη καὶ ἡ χώρα. Περιέχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σίδηρον καὶ πολὺ θεῖον, διὸ καὶ ἀποπνέουσιν ἰσχυρὰν θείου ὀσμῆς. Ἡ γεῦσις των εἶνε ἀλμυρὰ καὶ ὑπόπικρος καὶ ὠφελῶσι, κατὰ τὸν Λάνδερρο, εἰς διάφορα τοῦ δέρματος ἐξανθήματα καὶ ἐναντίων τῶν μεταλλικῶν δηλητηριάσεων, ὁμοίως δ' ἔχουσι καὶ ἰδιότητος καθαρτικῆς. Παρὰ τὰς πηγὰς ταύτας εὐρίσκεται ἐτέρα τις πηγή ψυχρὰ περιέχουσα ἀνθρακικὸν νάτριον, ἐγγλῶριον νάτριον καὶ διοξειδίου ἀνθρακος, οὔσα ἀνάλογος τῆς περιφήμου πηγῆς τῆς Πρωσσίας Selters. Ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτὸ τὸ χωρίον εὐρίσκεται ἀλιπηγὴ τις θερμὴ λίαν καθαρτικῆ. Διὰ τὰς θερμὰς πηγὰς τῆς παραλίας ἔχουσιν ἰδρυθῆ ἄρκετὰ καλοὶ λουτρῶνες, εἰς οὓς φοιτῶσι κατ' ἔτος ἄρκετοὶ ἀσθενεῖς.

3) **Θέρμα Μολύβου.**—Κατὰ τὴν ἀρκτικὴν πλευρὰν τῆς νήσου ἐπὶ χώρας ὑψηλῆς καὶ ἠφαιστειογενοῦς, παρὰ τὴν ἀρχαίαν Μήθυμναν, κείται ἡ πόλις Μόλυθος παραθαλάσσιος καὶ εὐάερος (1). Ὅχι μακρὰν τοῦ Μολύβου πρὸς Α αὐτοῦ κείνται οἱ ὠραῖοι κῆποι καὶ ἀμπελωνες τῆς «Νεφθαλοῦς» (Ποσειδίων ἢ Ποσειδωνία ἄκρα), ἔνθα εὐρίσκεται πηγή τις ἐπὶ ἐδάφους τραχειτικοῦ ὑπὸ χαλαζίου καὶ ἀσβεστολίθου διασχιζομένου. Ἐχει θερμοκρασίαν 40° K. καὶ ἔχει χρησιμοποιηθῆ διὰ λουτρῶνας.

4) **Θέρμα τοῦ κόλπου Ἰερᾶς ἢ Θέρμα Κόρφου.**—Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ κόλπου τῆς Ἰερᾶς (ἐλαιοφόρου λιμένος) πλησίον τῶν μερῶν, ἔνθα ὁ ἀρχαῖος μυθιστοριογράφος Λόγγος θέτει τὸ μαγικὸν ἀγροκήπιον τοῦ πλουσίου μυτιληναίου Διονυσοφάνους, ἐν ᾧ συμβαίνουσι τὰ κατὰ Δάφνιν καὶ Χλόην, ἀναβλύζει ἐκ στρώματος κροκαλλώδους, μέτρα τινὰ ἀπὸ τοῦ πλησίον μαρμάρου ἀπέχοντος, πηγή τις θερμὴ 37° K, δι' ἣν ἔχει κτισθῆ ἄρκετὰ καλὸς λουτρῶν. Τὰ θερμὰ ταῦτα ὕδατα, ὄντα ἀλκαλικά, ἔχουσιν ἐπισκέπτως ἰδίως τὸ ἔαρ·

(1) Πλησίον τῶν μερῶν τούτων ἀπαντᾶται ὁ βασάλτης λίθος (βασανίτης, μελανόλιθος), οὗ δειγμα ἐστάλη εἰς τὸ Μουσειον τῶν Ἀθηνῶν.

ώφελουσι δὲ εἰς τὰς νόσους τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος. Παρὰ τὰς θερμὰς ταύτας κεῖται καὶ τὸ χωρίον Λουτρά.

5) **Θέρματι Κουρτζῆ.**—Εἰς ἀπόστασιν 500 μ. πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως Μυτιλήνης, κατὰ τὴν θέσιν τὴν κοινῶς Κουτζούκ-Λουτζᾶ καλουμένην ἀνέβρουν θερμὰ τινὰ ὕδατα ἐπὶ διαστρώσεως ἀσβεστολιθικῆς. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἔρρουν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐντὸς τῆς μεγάλης χαρᾶδρας, ἣτις διέρχεται πλησίον αὐτῶν καὶ δι' αὐτῆς ἐχύνοντο εἰς τὴν θάλασσαν. Παρὰ τὰς πηγὰς ταύτας ἀπηντῶντο καὶ λείψανα ἀρχαίου λουτρῶνος, ὅστις, ὡς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τοπίου τούτου Κουτζούκ-Λουτζᾶ ἦτοι Μικρὰ Λουτρά, μαρτυρεῖ ὅτι πρὸ χρόνου ἦσαν ἐν χρήσει αἱ θερμὰ αὐταί. Ἦδη πέρυσι ὁ κ. Π. Κουρτζῆς ἐχρησιμοποίησεν ἐκ νέου τὰ θερμὰ ταῦτα ὕδατα κατασκευάσας αὐτόθι ὠραῖον λουτρῶνα καὶ μάλιστα ποιήσας ἀκριβῆ αὐτῶν χημικὴν ἀνάλυσιν. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν ἐφέτος τὰ ὕδατα ταῦτα ἐχάθησαν, εἴτε ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀνομβρίας, εἴτε ἕνεκα τῶν ἐφεινῶν σεισμῶν δὲν εἶνε ὅμως ἀπίθανον ὅτι θέλουσι ποτε ἀναφανῆ ἐκ νέου. Αἱ θερμὰ αὐταί εἶχον θερμοκρασίαν 40 Κ. καί, κατὰ τὴν γενομένην χημικὴν ἀνάλυσιν, περιεῖχον ἀνθρακικὸν ἀσβέστιον καὶ νάτριον, ἐγγλῶριον νάτριον, μαγνήσιον καὶ ἀσβέστιον, θεικὸν νάτριον καὶ ἐλευθερον διοξειδίου ἀνθρακός. Τουτέστιν ἦσαν θερμὰ ἀλκαλικὰ καὶ ἀνάλογοι τῶν θερμῶν πηγῶν τῆς Gartein καὶ Karlsbad. Παρὰ τῇ θερμῇ ταύτῃ πηγῇ ὑπῆρχε καὶ ἐτέρα ψυχρὰ 15⁰Κ. ἀλκαλικὴ ὁμοίως καὶ σιδηρούχος ἀνάλογος τῶν πηγῶν τῆς Καστελλαμάρας καὶ Ἰσχίας. Αἱ θερμὰ Κουρτζῆ εἶνε αἱ μόναι ἐκ τῶν πηγῶν τῆς Λέσβου αἱ ἐξετασθεῖσαι ἐπιστημονικῶς.

Ἐκτὸς τῶν περιγραφεισῶν κυριωτέρων θερμῶν τῆς νήσου Μυτιλήνης ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι πολλαί, ὡς π. χ. εἰς τὴν θέσιν Λιῶτα παρὰ τὸ χωρίον Τελώνια ὑπάρχουσι ὕδατα θερμὰ ἀπὸ βράχου ἀναβλύζοντα. Ὅμοίως παρὰ τὴν κομῆσιν «Ποταμὸν» εἰς τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Κρυφτὴν ὑπάρχει ἀλκαλικὴ τις πηγὴ. Παρὰ τὸ χωρίον Μόρια ἀναβλύζει παρὰ τὸ ἀσβεστολιθικὸν ὄρος Ἀχλιά θερμὸν ὕδωρ, πλησίον δὲ τοῦ τουρκικοῦ χωρίου Κυθῦνα ἀπαντῶνται διαλείποντα θερμὰ ὕδατα καὶ ἀλλαχῶ.

* *

Ταῦτα μόνον δυνάμεθα νὰ εἰπῶμεν περὶ τῶν θερμῶν πηγῶν τῆς νήσου Μυτιλήνης. Ἡ ὠραία καὶ ἀληθῶς μαγευτικὴ αὕτη τοῦ Αἰγαίου νήσος, ἡ ὑπὸ τῶν δεσποτῶν αὐτῆς Ἀλτίν-Ἀντασί ἦτοι χρυσὴ νήσος καλουμένη, εἶνε οὐ μόνον ὡς πρὸς τὸν φυτικὸν κόσμον πλουσία καὶ μεγαλοπρεπής, ἀλλὰ καὶ τῷ γεωλογῶντι παρέχει πρὸς σπουδὴν πλοῦτον ὀρυκτολογικὸν καὶ γεωλογικὸν ὄχι ἀτήμικτον, διότι καὶ μάγμαρον ἄφθονον καὶ ἐξαιρετικὸν ἔχει, καὶ μεταλλεῖα διαφόρων μετάλλων ἀπαντῶσιν εἰς πολλὰ αὐτῆς μέρη (1). Ἐλπίζομεν ὅτι

(1) Χαλκός καὶ αἱματίτης ἀπαντᾶ μεταξὺ Μολύβου καὶ

θέλομεν δώσῃ ποτὲ ἐν τῷ «Προμηθεῖ» πλείονας περὶ τῆς νήσου ταύτης φυσιογραφικὰς εἰδήσεις.

Ἐν Μυτιλήνῃ 25 Μαΐου.

Μ. Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
μετὰ ξένων ἐπικρατειῶν.

Ἐκ τοῦ φυλλαδίου τοῦ μηνὸς Μαρτίου 1890 ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν οἰκονομικῶν ὑπάρχοντος γραφείου τῆς στατιστικῆς μνημόνεον, ὅτι κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον εἰσῆχθησαν εἰς τὸ κράτος ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορεύματα ἀξίας **7,678,686** δρ., ἐκ τῶν ὁποίων τὸ κράτος εἰσέπραξεν ὡς τέλη δρ. **1,828,738**, ἦτοι ἐπλήρωσαν τὰ ἐμπορεύματα ἀνὰ 100 δραχ. ἀξίας, 23—24 δρ. διὰ τέλη· ἐξήχθησαν δ' ἐκ τοῦ κράτους ἐμπορεύματα ἀξίας 6,308,114, δραχ. πληρώσαντα ὡς τέλη 105,614 ἦτοι αἱ 100 δραχμαί, ἀξία ἐμπορεύματος, κατέβαλλον ὡς τέλος 1,60 δρ. καὶ τοῦτο διότι πολλὰ τῶν ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων εἶνε ἀτελῆ.

Καὶ ἐκ μὲν τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν οἱ **δημητριακοὶ καρποί**, ἀξίας 1,594,575 δρ. καὶ τὴν δευτέραν τὰ **υφάσματα** καὶ **νήματα** ἀξίας 1,080,845 δρ. Τούτοις ἔπονται τὰ **ἀκατέργαστα ὀρυκτὰ** (π. χ. λιθάνθρακες) ἀξίας 406,076, ἡ **ξυλεία** = 406,043 δρ., τὰ **φαρμακευτικὰ** καὶ **χημικὰ** = 307,720 δρ. τὰ **ἀκατέργαστα** = 228,556 δρ. ἡ **ζάχαρις** = **277,523** δρ., διὰ τὴν ὁποίαν ἐπληρώθησαν τέλη 368,251 δρ. ἦτοι αἱ 100 δραχμαί ἐπλήρωσαν διὰ τέλη **136 δρ.** τὰ **Ζῶα** = 230,795 δρ., ὁ **καφές** = 235,275 δρ., ἡ **ὀρυζα** = 203,381 δρ., ὁ **χάρτης** = 138,348 δρ. Οἱ **παρασκευασμένοι ἰχθῆς** καὶ τὸ **χαβιάρι** = 290,170 δρ. Οἱ **πίλοι** = 232,361 δρ., τὰ **κατεργασμένα ὀρυκτὰ** καὶ **μέταλλα** = 174,428 δρ. κτλ.

Ἐκ δὲ τῶν ἐξχθέντων ἐμπορευμάτων πρωτεύει πάντοτε ἡ **σταφίς**, ἥς ἡ ἀξία ἦτο 1,578,953· καὶ κατὰ δεύτερον λόγον αἱ **μεταλλίτιδες** (μόλυβδος, ψευδάργυρος, σίδηρος) ἀξίας 1,568,644 δρ. Τούτοις ἔπονται οἱ **οἶνοι** = 486,977 δρ., ὁ **καπνός** = 421,224 δρ., οἱ **σπόγγοι** = 272,860 δρ. τὰ **ἐλαιόλαδα** = 252,273, αἱ **ἐλαταί** = 225,304 δρ. τὰ **σῦκα** = 131,820 κτλ.

Ἀπὸ τῆς α'. δὲ Ἰανουαρίου 1890 ἄχρι 31 Μαρτίου τοῦ ἰδίου εἰσῆχθησαν εἰς τὸ κράτος ἐμπορεύματα ἀξίας 20,447,679 δραχ. πληρώσαντα ὡς τέλη 4,943,252 δρ. ἐξήχθησαν δὲ ἐμπορεύματα ἀξίας 20,424,395 δρ., πληρώσαντα ὡς τέλη 241,726 δρ. (κ. μ.)

Συκαμῖας, σίδηρος εἰς πολλὰ μέρη ὡς καὶ στυπτηρία. Γαληνίτας ἀπαντῶμεν παρὰ τὸν Σκόπελον καὶ ἀλλαχῶ, ὁμοίως παρὰ τὴν Ἱερὰν καὶ ἀντιμόνιον. Γαιάνθρακες δ' ἀνεκαλύφθησαν παρὰ τὰ Τελώνια.